המביא פרק רביעי ביצה

מסורת הש"ס

הוא דאמר כי האי תנא. שמואל דאמר לעיל דאפי' ביו"ט אינו מפקיע דאגר כי האי תנא דאמר נמי בחומות שבקרקע דאפילו ביו"ט אין מפקיע: **פרגם לך רישא.** דמלתא דשמואל בחומות שבקרקע דמפקיע ליה האי תנא: **סיפא קשיא.** דאמר שמואל ושל כלים אפילו בשבת מתיר ומפקיע וחותך והאי תנא מני ושל כלים בשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך: **הא מני רבי נחמיה היא.** כלומר לעולם מותר להפקיע ולחתוך דאין בהם משום שחיטה ולהאי תנא נופיה אם יכול להפקיע ולנתק בידו שרי והא דקאמר משום טלטול סכין קאמר ורבי נחמיה היא דאמר בערובין (דף לה.) אפי' תרוד ואפילו טלית אין ניטלין אלא לצורך משמש שהן מיוחדין לו וסכין לאוכלין הוא דמיוחד ולא לחותמות והא לא סבירא ליה לשמואל כוותיה: **אי הכי.** דרבי נחמיה היא: **שבות שבת.** דטלטול שבות הוא ולא החמיר בטלטול יום טוב כבשל שבת: **מפיקין בכלים.** דבני טלטול נמי" וניהו ומטלטלן נמי להפיקן: **אין מפיקין בשברי כלים.** שנשברו בי"ט דהשתא לא חזו לטלטול ואי משום דחזו להפקה אתמול לא להכי קיימי: **מפיקין בין בכלים בו'.** דלית להו מוקלה: **אין מפיקין לא בכלים.** דאין ניטלין אלא לצורך משמש וכ"ש בשברי כלים דולב הוא. והא רבי נחמיה היא ומצינתא ר"ש וקמייתא רבי יהודה וש"מ ביו"ט מ"ר נחמיה דהא הפקה ביו"ט קאי: **תרי תנאי.** חד אמר שני ליה שבות שבת משבות י"ט וחד אמר לא שני ליה: **מתני' אין פוחתין אם הגר.** ניטול אחד מן הכלים של יוצר ולתחוב אגרופו לתוכו לתקוף גר קרוייזי"ל בלע"ז מפני שעושה כלי: **ואין עושין פחמין.** דאיכה נמי כלי הוא להלקה שריכה עשייה ותקון: **תוחכן באור.** בגמרא מפרש מאי שנא אור מסכין: **גמ' דפחיתת גר מנא הוא.** קודם שגרפו בכבשן: **משגגמרה מלאכתן.** חקיקתה: **משגרפו.** משיחזקה ע"י ניצוץ האור בכבשן. מגרף בלשון חכמים מחזק ומקשה כלי חרס וכלי מתכות בדבר המחזקן בין (ביד) [במים] בין באור[a]: **וממאי.** דס"ל לר"מ גר כשאר כלי חרס בשלמא שאר כלי חרס גדולים הם ואם אינן רחויין למים ולין ולדבר לא מפני שממתן חזו מיהו לדבר יבש כגון פירות אבל גר קטן הוא וכי לא חזי למלאכה למאי חזי ומשני חזי לקבולי ביה פשיטי: **אימא דאמרי אמר רב יוסף.** מתני' דקתני פחיתת הגר מנא הוא ר"א בדבי דוסא דאמר לפני חקיקה לאו מנא הוא אבל חקיקה משוי ליה מנא: **אלפסין חרניות.** מפרש לקמן קערות של בני עיירות שאינן בני כרכים גדולים ואין מקפידין על כלים נאים ומשגשטה הקערה של חרס אוכלין בה בשר ואין ממתינין עד שתתחקק ותלרף בכבשן: **עטורות באהל המת.** לגבי אהל המת בעינן תוך לכלי חרס דכתיב וכל כלי פתוח (במדבר יט) משמע דיש לו פתח וכן לכל טומאת מגע: **וטמאות במשא הזב.** שהזב מטמא כלי חרס בהסט דנפקא לן בתורת כהנים[b] ומוכל כלי חרס אשר יגע בו הזב וגו' (ויקרא טו) ולרשיגן המת זה הסטו וכיון דמטמא ליה ר"א אומר. אין להם שום טומאה דלאו כלי הוא: **לפי שלא נגמרה מלאכתן.** חקיקתן הא נחקקו מטמאות. מדאפילגו באלפסין ומרחצאות ואע"ג דלצורך י"ט הן עושין: **מי שרי.** משנחקקו ומיהו קודם חקיקה לא דסופן ליחקק: **לאוליירין.** מתמי חמין וכל שכן להסט חמין לא הותר מעולם: **להזיע.** מכניס הפחמים לתוכו ובני אדם נכנסין ומזיעין. וקודם שגזרו על הזיעה נשים משנה זו: דקמתקן

אין פוחתין את הגר. פירש רש"י ליטול אחד מן הגולמים של יוצר ולתחוב לגרופו בתוכו ולתקוף גר שעושה כלי ותימה לא"כ פשיטא דאסור דאפילו אין עושה כלי גמור מ"מ אסור להתחיל את הכלי וע"ק מאי קא אמר עלה בגמרא מאימתי מקבלין טומאה משעה שנגמרה מלאכתן הואיל והוי כלי והא כיון דהוי קודם אפייתו בתנור אם כן הוי כלי אדמה וכלי אדמה אין מקבלין טומאה לכן נראה לפרש דאין פוחתין את הגר שכן לגילין לשום בתוירו קודם אפייתו קש או דבר אחר כדי לשמור האויר בשעת אפייה שלא יפלו המחיצות יחד ויסתום האויר ולאחר אפייתו קצת מסלקין אותו דבר שבתוכו ועל זה קאמר אין פוחתין את הגר כלומר שאין מסירין מה שבתוכו דהוי כמו גמר כלי ונגמרה מלאכתו ולפי שרגילין לאחר שסלקו מה שבתוכו שמחזירין אותו לתנור כדי לגרפו היטב קאמר בגמרא מאן תנא דפחיתת גר מנא הוא וקאמר ר"מ היא דקאמר דמקבלין טומאה כשסלק מה שמשימין בתוכו אע"פ שלא החזירו אותו עדיין לתנור אלמא דפחיתת גר היינו גמר כלי ורבי יהושע קאמר משגרפו בכבשן דאינו כלי עד שיחזיר אותו לתנור כדי לגרופו אם כן לדידיה פחיתה הוה שרי:

אלפסין חרניות טהורות באהל המת. פי' רש"י קערות של עיירות ואינן מקפידין על כלים נאים ומיד כשנפסטו הכלי של חרס אוכלין בה ואין ממתינין עד שתתחקק ותלרף בגאם והן טהורין באהל המת שאין להם תוך ובעינן כלי פתוח וטמאות במשא הזב דהזב מטמא כלי חרס בהסט דנפקא לן[b] מכלי חרס אשר יגע בו איהו מגעו שהוא כלולו הוי אומר זה הסטו דלא בעינן תוך ותימה דהואיל דאין להם תוך היכי מטמא בהסט הא אמרינן[a] כל שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל הסט לכך פי' ר"ת ערניות יש להן תוך אלא שמכוסות למעלה ועומדות ליפתח ואותם של כפרים אין מקפידין ואוכלין כך עליהן וטהורות באהל המת דהא כלי למיד פתיל טהור באהל המת ומיהו טומאים בהסט הואיל ועומדין ליפתח כדאמרינן[b] גבי למיד פתיל שמא תסיטם אמתו וקאמר נמי[c] כלי למיד פתיל נגול באהל המת ואינו נגול בטמאת לעת שבנדה: וקטמא

הוא דאמר כי האי תנא דתניא חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך אחד שבת ואחד יו"ט ושבכלי בשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך ביום טוב מתיר ומפקיע וחותך תרצת לך רישא אלא סיפא קשיא הא מני ר' נחמיה היא[a] דאמר כל הכלים אין ניטלין אלא דרך תשמישן אי רבי נחמיה מאי איריא שבת אפילו יום טוב נמי וכי תימא שניא ליה לר' נחמיה בין שבות שבת לשבות יום טוב ומי שניא ליה והתני חדא[b] מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים ותניא אידך מסיקין בין בכלים בין בשברי כלים ותניא אידך אין מסיקין לא בכלים ולא בשברי כלים ומשני לא קשיא הא ר' יהודה הא ר"ש הא ר' נחמיה תרי תנאי ואליבא דר' נחמיה: **מתני'** אין פוחתין את הגר מפני שהוא עושה כלי ואין עושין פחמין ביום טוב ואין חותכין את הפתילה ר' יהודה אומר חותכה באור: **גמ'** מאן תנא דפחיתת גר מנא הוא אמר רב יוסף ר' מאיר היא דתניא כלי חרס מאימתי מקבל טומאה משגגמרה מלאכתו דברי ר' מאיר ר' יהושע אומר משיצרפו בכבשן א"ל אביי ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם אלא דחזי לקבולי ביה מידי אבל הכא למאי חזי לקבולי ביה פשיטי איכא דאמרי אמר רב יוסף ר' אליעזר בר' צדוק היא דתנן אלפסין חרניות טהורות באהל המת וטמאות במשא הזב ר' אליעזר בר' צדוק אומר אף טהורות במשא הזב לפי שלא נגמרה מלאכתן א"ל אביי דלמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר ברבי צדוק התם אלא דחזי לקבולי ביה מידי אבל הכא למאי חזי לקבולי ביה פשיטי תנו רבנן אין פוחתין את הגר ואין עושין אלפסין חרניות ביום טוב רבן שמעון בן גמליאל מתיר באלפסין חרניות מאי חרניות אמר רב יהודה ערניות מאי ערניות אמר אביי צעי חקלייתא ואין עושין פחמין פשיטא למאי חזי תני רבי חייא לא נצרכה אלא למוסרן לאוליירין לבו ביום ובו ביום מי שרי כדאמר רבא להזיע וקודם גזרה הכא נמי להזיע וקודם גזרה: ואין חותכין את הפתילה לשנים מ"ש בסכין דלא דקמתקן

מתני' דקתני פחיתת הגר מנא הוא ר"א בדבי דוסא היא דאמר לפני חקיקה לאו מנא הוא אבל חקיקה משוי ליה מנא: **אלפסין חרניות.** מפרש לקמן קערות של בני עיירות שאינן בני כרכים גדולים ואין מקפידין על כלים נאים ומשגשטה הקערה של חרס אוכלין בה בשר ואין ממתינין עד שתתחקק ותלרף בכבשן: **עטורות באהל המת.** לגבי אהל המת בעינן תוך לכלי חרס דכתיב וכל כלי פתוח (במדבר יט) משמע דיש לו פתח וכן לכל טומאת מגע: **וטמאות במשא הזב.** שהזב מטמא כלי חרס בהסט דנפקא לן בתורת כהנים[b] ומוכל כלי חרס אשר יגע בו הזב וגו' (ויקרא טו) ולרשיגן המת זה הסטו וכיון דמטמא ליה ר"א אומר. אין להם שום טומאה דלאו כלי הוא: **לפי שלא נגמרה מלאכתן.** חקיקתן הא נחקקו מטמאות. מדאפילגו באלפסין ומרחצאות ואע"ג דלצורך י"ט הן עושין: **מי שרי.** משנחקקו ומיהו קודם חקיקה לא דסופן ליחקק: **לאוליירין.** מתמי חמין וכל שכן להסט חמין לא הותר מעולם: **להזיע.** מכניס הפחמים לתוכו ובני אדם נכנסין ומזיעין. וקודם שגזרו על הזיעה נשים משנה זו: דקמתקן

מאיר אומר משתגמר מלאכתו. וכיון שפחת לו מקום לצוק בתוכו שמן, כבר נגמרה מלאכתו. וחכ"א עד קלוריתא שרי (מינה) [מושיף] ומכחל מינה ביו"ט. א"ר מנא כאן לשיפור כאן לרפואה.

a) שבת קמו. עירובין לה. [תוספתא דשבת פט"ו], b) [לקמן לג.] שבת [כח:] כט. קכד: קמג. ע"ז, a) תוספתא דכלים פ"ב, b) [בתוספתא ר' יהודה], c) עדיות פ"ב מ"ה ע"ז, d) גרסות מ:, e) [רש"ש מ"ז], a) עי' תו"ש סע"ד דכלים, b) [מורש מכולתא חזיגים פרשתא ג], c) [בקרא מתיב יכלי חרס], d) [ולף לח:], e) נמרות סהגים עיין רש"י ויקרא טו יב, a) [מולין קכד: ועיין תוס' שבת פד: ד"ה שמהוגים ורש"י שם ד"ה ודין ועיד רש"י ב"ק סה: ד"ה פכין], b) [ניטין סא:], a) [מה דף ה:].

גליון הש"ס

גמ' א"ר' ר' מאיר היא. עיין ר"ש פ"ב מ"ד דכלים:

לעזי רש"י

קרוייזי"ל [קרוישו"ל]. מגורה.

מוסף רש"י

מסיקין בכלים. ביו"ט שהרי דאין לטלטל ויטלטלם ויתנם לתוך תאור (שבת קכד:), ואין מסיקין בשברי כלים. דהוו להו מוקצין ולא חזו לטלטול (שם) אי: בשברי כלים שנשברו בו ביום הוו להו טלד (שם כח: קמג.), להזיע. נכנס לחזיע מחמת חום בית המרחץ ולא נתן עליו מים, וקודם גזירה. עד שלא נזרו על הזיעה (ברכות כז:).

רבינו חננאל

ופרקינן הוא דאמר כי האי תנא דתניא חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך אחד שבת ואחד יו"ט. ושבכלי בשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך ביו"ט מתיר ומפקיע וחותך]. הא [סיפא] דלא שמואל. דשמואל אמר חותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותך אחד יו"ט ואחד שבת. ואוקמה שמואל לר' נחמיה דאמר אפילו טלית ואפילו תרוד אינו ניטל בשבת אלא לצורך תשמישן. לפיכך אסור בשבת ליטול סכין להפקיע או לחתוך בה, ואליבא דהאי תנא דתני דשני ליה לר' נחמיה בין שבות דשבת לשבות דיו"ט, אבל (סיפא) [רישא] דהא מתניתא פסיק ליה לשמואל דקתני (סיפא) [רישא] חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך אחד שבת ואחד יו"ט כשמואל. [מתני'] אין פותחין את הגר מפני שעושה כלי. ואמרינן מאן תנא דפחיתת הגר משוי ליה מנא, אמר רב יוסף ר' מאיר היא, דתנן כלי חרס מאימתי מקבל טומאה. ר' מאיר אומר משתגמר מלאכתו. וכיון שפחת לו מקום לצוק בתוכו שמן, כבר נגמרה מלאכתו. וחכ"א עד

עין משפט
נר מצוה

כג א מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה יב סמג לאוין קפ טוש"ע א"ח סי' תקיד סעיף ו:
כה ב מיי' פ"ד מהלכות יו"ט הלכה ח סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקיד סעיף ז:
כו ג מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע שם סי' תקג סעיף ח:
ל ד מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תקיד סעיף ח:
לא ה מיי' פט"ו מהל' כלים הלכה ח:

רבינו חננאל (המשך)

שיצרפנו בכבשן. פירוש זה הגר אע"פ שהוא פתוח לקבל שמן, אין מרציקין בתוכו עד שיצרפנו בכבשן ויכשר להדליק בו. ודחה אביי להא דרב יוסף ואמר, דילמא עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם משגגמרה מלאכתן הוי כלי ומקבל טומאה, אלא משום דאע"ג דלא חזי למיכל ביה ולאשתמושי בגויה עד שיצרפנו בכבשן, השתא פיהא חזי לאגוחי בגויה מידי. הכא האי גר קודם שיצרפנו בכבשן למאי חזי. ופרקינן הכא נמי כיון שעשה לו פתח חזי לקבולי ביה פשיטי. רב אשי מתני לה הכי אמר רב יוסף ר"א בר' צדוק [והיא], דתנן אלפסין חרניות טהורות באהל המת וטמאות במשא הזב, ר' אלעזר בר' צדוק אומר אף טהורות במשא הזב, לפי שלא נגמרה מלאכתן, פירוש אילו אלפסין חרניות פתוחות הן, דתניא אין פותחין הלפסין סתומים, דשב"ג מתיר. גרסינן בירושלמי תני לפסין סתומין שעשאן מעיר"ם לא יפתחם ביו"ט מפני שהוא כמכשיר [כלי] ביו"ט, ורשב"ג מתיר, תמן תנינן ועל אלפסין חרוניות שהן טהורות כו', אתייה דיחידאה דהכא כפתמא דתמן, ודיחידאה דתמן כסתמא דהכא. וקי"ל כלי חרס סתום אינו מטמא באהל המת שנאמר וכל כלי פתוח, אבל מטמא במשא הזב כי כלי הוא אע"פ שאין פתוח, ור' אלעזר בר' צדוק אומר אינו כלי עד שיפתח, ופתיחתו היא גמר מלאכתו. צעי חקלייתא. פירוש קדירות של בעלי כפרים. ירושלמי ר' בא בשם רב יהודה בקעת סומכה בכותל בשביל שלא תסכסך. פירוש מלשון ליחכה נירו וסכסכה אבניו. הני אין מכבין את הבקעת בשביל לחוס עליה, ואם בשביל שלא תעשן הבית או הקדירה מותר. א"ר חנינה בשאין שם אויר, אבל יש שם אויר משליכה לאויר ודיו. אין עושין פחמין אפילו לאוליירין שצריכין לחמם המרחץ בו ביום כדי להזיע, שהיתה שגזרה קודם גזירה מותר. ירושלמי א"ר נסא ויאות כן אנן אמרין הדא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com